

УДК 321.691

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v057.2025.29>**А. Є. Лясота**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0130-8421>*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології, соціології та публічного управління
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Гендерна рівність є невід'ємною складовою політичної стабільності, оскільки вона сприяє розвитку громадянського суспільства, зміцненню правової держави та забезпеченню рівних можливостей для всіх громадян. Дослідження показують, що країни з високим рівнем гендерної рівності демонструють більшу політичну стабільність, економічне зростання та соціальний розвиток [8].

Вплив гендерної рівності на політичну стабільність проявляється в кількох ключових аспектах. По-перше, зміцнює громадянське суспільство, адже залучення жінок до активної участі в громадському та політичному житті сприяє його розвитку, оскільки вони привносять різноманітні погляди та досвід.

По-друге, гендерна рівність сприяє формуванню культури діалогу та співпраці, що є важливими складовими політичної стабільності суспільства. Забезпечення гендерної рівності в законодавстві та правозастосуванні зміцнює правову державу та захист прав людини.

По-третє, гендерна рівність є важливим елементом верховенства права, оскільки вона гарантує рівний доступ до правосуддя для всіх громадян. Крім того, гендерна рівність забезпечує рівні можливості для жінок і чоловіків у політичній, економічній та соціальній сферах. Це сприяє розвитку людського капіталу, економічному зростанню та соціальній справедливості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження функціонування гендерного аспекту в сфері політики набуло актуальності в науковій літературі. Окремі питання процесу формування гендерної політики та визначення шляхів її реалізації висвітлюють у своїх роботах М. Богачевська-Хомяк, К. Верес, І. Голубева, Н. Голованова, Р. Рубань, Л. Кобелянська, Л. Кормич, А. Комарова, М. Орлик, А. Пашко, С. Станік, Е. Лібанова, Л. Смоляр, Н. Чухим, Н. Шпак, І. Богословська, В. Довженко, Л. Морозко. Проблематика політичної стабільності суспільства була розкрита в роботах В. Ребкало, А. Панаріна, М. Яворського. Проте, актуальним і майже недослідженим залишається розгляд впливу гендерної політики на політичну стабільність суспільства.

Мета статті полягає у розгляді основних гендерних аспектів політичної стабільності суспільства. Зокрема, гендерної рівності як одного із основних запобіжників суспільно-політичних конфліктів та криз, та питання того, як саме гендерна рівність сприяє політичній стабільності.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні стандарти та рекомендації відіграють значну роль у просуванні гендерної рівності. Організація Об'єднаних Націй визначила Цілі сталого розвитку, зокрема ціль 5, присвячену досягненню гендерної рівності та розширенню прав і можливостей усіх жінок і дівчат [4]. Рада Європи розробила Конвенцію про запобігання насильству проти жінок та домашньому насильству та боротьбу з ним, відому як Стамбульська конвенція [9]. Європейський Союз також має власну Стратегію гендерної рівності на 2020–2025 роки [10].

Україна також взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення гендерної рівності, закріплені в Конституції України та міжнародних договорах [2]. Однак, незважаючи на законодавчі досягнення, в Україні все ще існують значні гендерні диспропорції як в політичній так і в інших сферах. Війна в Україні показала важливість гендерної рівності, адже жінки активно залучені до оборони країни та до волонтерської діяльності.

Гендерна рівність – це не просто соціальна справедливість, а й ключовий фактор політичної стабільності, що впливає на всі аспекти суспільного життя. Рівний доступ до освіти, професійної підготовки та фінансових ресурсів для жінок сприяє розвитку людського капіталу та інноваціям. Гендерна рівність у бізнесі призводить до кращих результатів діяльності компаній, оскільки різноманітність поглядів сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень.

Гендерна рівність є важливим фактором запобігання конфліктам, оскільки жінки часто відіграють ключову роль у миротворчих процесах. У соціальному аспекті гендерна рівність сприяє зменшенню насильства, оскільки суспільства з виваженим гендерним законодавством мають менший рівень домашнього насильства та сексуальних злочинів, а також мають меншу схильність до внутрішніх та зовнішніх конфліктів.

Активна участь жінок у політичному житті сприяє прийняттю більш збалансованих та справедливих рішень []. Рівний доступ до освіти та охорони здоров'я для жінок сприяє покращенню здоров'я та добробуту всієї країни. Гендерна рівність сприяє формуванню більш толерантного та інклюзивного суспільства.

На міжнародному рівні гендерна рівність є важливим фактором міжнародної безпеки, оскільки країни з більшою гендерною рівністю мають меншу схильність до військових конфліктів. Міжнародні організації, такі як ООН та Європейський Союз, активно просувають гендерну рівність як важливий елемент сталого розвитку та демократії.

В українському контексті, в умовах війни, гендерна рівність набуває особливого значення. Жінки відіграють ключову роль у волонтерському русі, забезпеченні гуманітарної допомоги та обороні країни. Після війни Україна має можливість побудувати суспільство гендерної рівності, де права та можливості жінок будуть повністю реалізовані.

Гендерна рівність – це не просто абстрактне поняття, а фундамент сталого та справедливого демократичного суспільства. Гендерна рівність є одним з основних запобіжників суспільно-політичних конфліктів. Розглянемо детальніше, як саме гендерна рівність сприяє політичній стабільності.

Історично склалося так, що жінок часто виключали з процесів прийняття політичних рішень, особливо у питаннях війни та миру. Однак, дослідження показують, що залучення жінок до миротворчих процесів значно підвищує шанси на тривалий мир. Жінки часто привносять інші перспективи, акцентуючи увагу на потребах громад та довгострокових наслідках рішень [4].

Гендерна нерівність може бути однією з причин соціальної напруги та політичних конфліктів. Дискримінація та обмеження прав жінок створюють відчуття несправедливості, що може призвести до протестів та заворушень. Гендерна рівність забезпечує, що голоси жінок будуть почуті, а їхні потреби – враховані. Жінки, які беруть участь у політичному житті, часто виступають за соціальні реформи, спрямовані на покращення життя всього суспільства. Це може включати питання охорони здоров'я, освіти та соціального захисту. Прозорість та підзвітність – ключові складові демократії. Гендерна рівність сприяє розвитку цих цінностей, оскільки жінки часто вимагають більшої відкритості від уряду. Дослідження показують, що країни з більшою кількістю жінок у парламенті мають менший рівень корупції та більшу соціальну спрямованість політики [2].

Війна в Україні стала суворим випробуванням для гендерної рівності. З одного боку, жінки продемонстрували надзвичайну силу та стійкість, беручи активну участь у волонтерському русі, обороні країни та підтримці економіки.

З іншого боку, війна посилила деякі гендерні нерівності, такі як ризик сексуального насильства та нерівномірний розподіл тягаря війни. Після війни Україна має унікальну можливість побудувати суспільство, де гендерна рівність буде не просто декларацією, а реальністю. Це вимагає комплексних реформ, спрямованих на подолання стереотипів, забезпечення рівного доступу до ресурсів та можливостей, а також захист прав жінок.

Гендерна рівність у сфері освіти не тільки розширює можливості для жінок, але і сприяє розвитку інтелектуального потенціалу всієї нації. Освічені жінки мають краще здоров'я, вищий рівень економічної незалежності і більш активно беруть участь у суспільному житті. Гендерна рівність у сфері охорони здоров'я передбачає не тільки доступ до медичних послуг, але і врахування гендерних особливостей при наданні медичної допомоги.

Медіа відіграють важливу роль у формуванні суспільних стереотипів. Негативні або стереотипні зображення жінок можуть посилювати гендерну нерівність. Важливо сприяти створенню більш збалансованих та позитивних зображень жінок у медіа.

Цифрові технології можуть бути як інструментом для сприяння гендерній рівності, так і джерелом нових форм дискримінації. Важливо забезпечити рівний доступ до цифрових технологій для жінок та боротися з кібербулінгом та онлайн-харасментом.

Гендерна рівність – це не лише питання жінок, а й чоловіків. Важливо залучати чоловіків до боротьби за гендерну рівність та сприяти зміні стереотипних уявлень про маскуліність. Гендерна рівність – це складний та багатогранний процес, який вимагає постійних зусиль з боку уряду, громадянського суспільства та кожного громадянина.

Отже, гендерна рівність – це не просто питання прав жінок, а необхідна умова для політичної стабільності та сталої демократії. Відповідно, виважена гендерна політика як запобігання конфліктам у політиці – це багатогранна та комплексна сфера, що охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із забезпеченням рівності між жінками та чоловіками, а також з використанням гендерного підходу для запобігання конфліктам та сприяння миру.

Гендерна рівність полягає в тому, що всі люди, незалежно від їхньої статі, мають рівні права,

можливості та обов'язки в усіх сферах життя, включаючи політику. Гендерна політика – це сукупність стратегій, програм та заходів, спрямованих на досягнення гендерної рівності та усунення дискримінації за ознакою статі.

Гендерний підхід є аналітичним інструментом, що враховує соціально сконструйовані ролі та відносини між жінками та чоловіками, а також їх вплив на політичні процеси та конфлікти. Ключовий міжнародний документ, що визнає важливу роль жінок у запобіганні та вирішенні конфліктів, а також у підтримці миру та безпеки, це Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» [9].

Гендерний підхід в політиці наочно демонструє, з одного боку, що гендерна нерівність може бути причиною суспільно-політичних конфліктів. Дискримінація жінок, їх виключення з політичних процесів та економічна нерівність можуть створювати соціальну напругу та сприяти виникненню політичних конфліктів. Гендерні стереотипи та традиційні гендерні ролі можуть обмежувати участь жінок у прийнятті рішень та сприяти нерівності, яка є однією з причин конфліктів.

З іншого, жінки відіграють важливу роль у запобіганні та вирішенні конфліктів, адже вони часто мають унікальні знання та досвід, які можуть бути цінними для миротворчих процесів на всіх рівнях.

Гендерний підхід сприяє сталому миру, оскільки врахування гендерних аспектів у політичних процесах та програмах допомоги може зробити їх більш ефективними та стійкими. Одним з основних напрямів гендерної політики у сфері запобігання конфліктам є залучення жінок до політичного процесу, що забезпечує їх рівну участь у виборах, уряді, парламенті та інших політичних інституціях. Важливо також врахувати гендерні аспекти у мирних переговорах, забезпечуючи участь жінок та врахування їх потреб та інтересів у мирних угодах.

Гендерна експертиза у секторі безпеки передбачає інтеграцію гендерної перспективи в усі аспекти сектора безпеки, включаючи військові операції, поліцейську діяльність та судову систему [6]. Міжнародні та національні ініціативи активно підтримують ці напрями. ООН та інші міжнародні організації відіграють важливу роль у просуванні гендерної політики та запобіганні конфліктам.

Багато країн розробляють національні плани дій з виконання Резолюції 1325 та інших міжнародних зобов'язань у сфері гендерної рівності. В Україні також прийнято низку законодавчих актів та програм, які направлені на забезпечення гендерної рівності.

Незважаючи на прогрес, гендерна нерівність залишається серйозною проблемою в багатьох

країнах світу. Необхідно продовжувати роботу з подолання стереотипів та дискримінації, а також з підвищення обізнаності про важливість гендерної рівності. Важливо забезпечити ефективну реалізацію гендерної політики та залучення жінок до всіх рівнів прийняття рішень.

Гендерна політика в контексті запобігання конфліктам є багатовимірною стратегією, спрямованою на інтеграцію гендерної рівності в усі аспекти політичного життя. Це включає в себе не лише забезпечення рівної участі жінок у політичних процесах, але й врахування їх специфічних потреб та досвіду у розробці та реалізації політики.

Ефективні стратегії гендерної політики для запобігання конфліктам включають гендерно-чутливе планування, що передбачає врахування потреб жінок та чоловіків у програмах допомоги, розвитку та самовідтворення.

Міжнародні та національні рамки, такі як Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 та її наступні резолюції, створюють міжнародну основу для інтеграції гендерної рівності в мир та безпеку. Багато країн розробляють національні плани дій для реалізації резолюції 1325 та інших міжнародних зобов'язань. Цілі сталого розвитку, серед яких гендерна рівність є однією з ключових, підкреслюють її важливість для миру та розвитку.

Серед викликів варто зазначити недостатнє фінансування програм з гендерної рівності, відсутність політичної волі для реалізації гендерної політики на всіх рівнях. Важливо боротися з гендерними стереотипами та дискримінацією, які перешкоджають участі жінок у суспільно-політичному житті.

Для подолання цих викликів необхідно посилювати міжнародну співпрацю для обміну передовим досвідом та підтримки національних зусиль. Гендерна політика та її роль у досягненні політичної стабільності суспільства є надзвичайно важливою.

Дослідження показують, що країни з високим рівнем гендерної рівності, як правило, є більш стабільними та менш схильними до конфліктів. Гендерна рівність сприяє соціальній згуртованості та зменшує нерівність, яка може бути причиною конфліктів [5]. Жінки часто відіграють ключову роль у політиці на рівні громад, сприяючи діалогу та примиренню. Участь жінок у мирних переговорах може призвести до більш стійких та інклюзивних мирних угод.

В Україні активно працюють над впровадженням гендерної політики у різних сферах, включаючи сектор безпеки та оборони. Національний план дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 є важливим інструментом для досягнення гендерної рівності.

Залучення жінок до збройних сил, поліції та інших силових структур може сприяти більш ефективному та чутливому реагуванню на конфлікти. Гендерна рівність у секторі безпеки це не тільки питання справедливості, але також і питання ефективності.

Отже, гендерна політика є невід'ємною складовою ефективного запобігання конфліктам та побудови сталого миру. Інтеграція гендерної рівності в усі аспекти політичного життя, від мирних переговорів до сектору безпеки, має вирішальне значення для створення справедливого та інклюзивного суспільства.

Країни з вищим рівнем гендерної рівності демонструють більшу стабільність та меншу схильність до конфліктів. Залучення жінок до мирних переговорів та процесів миробудівництва сприяє досягненню більш стійких та тривалих мирних угод. Врахування гендерних аспектів у гуманітарній допомозі та програмах відновлення забезпечує ефективніше реагування на потреби постраждалих.

Україна активно впроваджує гендерну політику, особливо в секторі безпеки та оборони, що є важливим кроком до забезпечення рівності та миру. Залучення жінок до силових структур покращує якість реагування на конфлікти.

Для досягнення цих цілей необхідно посилити політичну волю та фінансування програм з гендерної рівності. Важливо боротися з гендерними стереотипами та дискримінацією. Необхідно забезпечити ефективну реалізацію національних планів дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 та посилити міжнародну співпрацю. Гендерна політика є не лише питанням справедливості, але й необхідною умовою для побудови мирного та процвітаючого суспільства.

Висновки. Вплив гендерної політики на політичну стабільність є глибоким, багатограним та визначальним для якості та стійкості державного управління. Розглянувши різні аспекти цього взаємозв'язку, стає очевидним, що ігнорування гендерного фактору або підхід до нього поверхово неминуче призводить до послаблення політичних інститутів, поглиблення соціальних розколів та підвищення ризику конфліктів.

Натомість, цілеспрямована та всеосяжна гендерна політика виступає потужним каталізатором політичної стабільності, сприяючи інклюзивності, справедливості, економічному розвитку та зміцненню демократичних цінностей.

Ключовим аспектом впливу гендерної політики є розширення політичної участі жінок. Забезпечення рівного доступу жінок до політичної влади на всіх рівнях – від виборців до лідерів – не лише є питанням справедливості та дотримання прав людини, але й збагачує політичний процес різноманітними перспективами та досвідом. Враху-

вання гендерних аспектів у політиці безпеки та миробудівництва дозволяє краще розуміти причини конфліктів та розробляти більш ефективні стратегії їхнього врегулювання та запобігання.

Однак, впровадження ефективної гендерної політики стикається з численними викликами, включаючи опір традиційних патріархальних структур, брак політичної волі, недостатнє фінансування та слабкі механізми контролю за її виконанням.

Для подолання цих перешкод необхідна консолідація зусиль уряду, громадянського суспільства, міжнародних організацій та окремих громадян, спрямована на підвищення гендерної обізнаності, адвокацію гендерної рівності та впровадження конкретних заходів у всіх сферах суспільного життя.

Одним із ключових елементів, що підсилює політичну стабільність через гендерну політику, є підвищення рівня довіри громадян до політичних інститутів. Коли жінки бачать, що їх інтереси представлені на політичному рівні, а їх права захищені, вони відчують більшу причетність до політичного процесу та більшу довіру до влади. Це особливо важливо для подолання політичної апатії та відчуження, які можуть підривати основи демократичного врядування.

Таким чином, гендерна політика перестає бути другорядним питанням або справою виключно жіночих організацій. Вона є фундаментальним елементом забезпечення політичної стабільності, демократичного розвитку та сталого миру. Інвестування в гендерну рівність – це інвестиція в майбутнє стабільних, справедливих та процвітаючих суспільств, де кожен громадянин має можливість реалізувати свій потенціал та брати повноцінну участь у житті своєї країни. Ігнорування цього фактору неминуче призводить до послаблення держави та зростання ризиків політичної нестабільності. Гендерно чутлива політика сприяє зміцненню соціальної згуртованості та легітимності політичної системи суспільства загалом.

Література

1. Ребкало В. Політична стабільність і політична безпека: характер та механізми взаємозв'язку. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-3-24.pdf>.
2. Яворський М. Політична стабільність як політологічна категорія: основні підходи. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unir_2014_26_11
3. Canning M. Political stability is the foundation for economic growth but we'll also need Britain and Ireland's help. URL: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/business/big-interview/political-stability-is-the-foundation-for-economic-growth-but-we-well-also-need-britain-and-irelands-help-35372749.html>.

4. Decision of the European Parliament on the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties. URL: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/resources/statute.faces#ref2>

5. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fra_en

6. EWL Strategic Framework 2022 – 2026: Women Changing Europe. URL: http://www.womenlobby.org/IMG/pdf/sf_definitive.pdf

7. Herstory. 30 years of European Women's Lobby. URL: <http://www.womenlobby.org/25-years-of-European-Women-s-Lobby?lang=en>

8. Network of legal experts in gender equality and non-discrimination. – URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/network-legal-experts-gender-equality-and-non-discrimination_e

9. Shepherd B. Political Stability: Crucial for Growth? URL: <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SU004/shepherd.pdf>

10. United Nations Charter (full text). URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>

Анотація

Лясота А. Є. Гендерні аспекти політичної стабільності суспільства. – Стаття.

Україна, після здобуття незалежності, задекларувала свій курс на інтеграцію до європейського співтовариства. Це передбачає імплементацію принципів гендерної рівності у всі сфери суспільного життя. За роки незалежності було сформовано певну законодавчу та інституційну базу для реалізації гендерної політики.

Наукового інтерес та актуальність дослідження пов'язані як із реальними соціально-політичними процесами, так і з теоретичними передумовами, зокрема з формуванням гендерного підходу в політичних науках. Проте залишається потреба у роботах, спеціально присвячених комплексному аналізу проблем, які потребують подальшого вдосконалення для досягнення фактичної гендерної рівності та забезпечення політичної стабільності й сталого розвитку країни.

Особливе значення система гендерних відносин набуває в умовах політичної нестабільності та соціальної напруги. Залучення жінок до політичних процесів, подолання дискримінаційних практик, врахування гендерних аспектів у політиці безпеки, економіці та правотворенні – сприяє формуванню більш інклюзивних і стійких політичних систем, підвищенню легітимності влади та зменшенню ризиків конфліктів. Водночас ігнорування гендерної проблематики або її поверхнєве трактування може мати руйнівний вплив на суспільну довіру, загострювати соціальні суперечності та сприяти дестабілізації. Автор поступово доводить, що вплив гендерної рівності значно виходить за межі прав жінок, охоплюючи економічний розвиток, політичну стабільність, соціальну згуртованість та міжнародну безпеку.

На думку автора, важливим є розуміння того, що гендерна політика – це не разовий набір заходів, а

динамічний процес, який потребує постійного аналізу, оновлення та реагування на нові виклики, зокрема ті, що виникають унаслідок криз, конфліктів чи трансформаційних процесів у суспільстві.

Автор робить висновок, що, гендерна політика є одним із ключових чинників забезпечення політичної стабільності в сучасних державах. Значення гендерної політики виходить за межі боротьби за рівність між жінками та чоловіками, перетворюючись на системоутворюючий елемент сталого демократичного розвитку, ефективного врядування та соціальної згуртованості.

Ключові слова: гендерна політика, гендерна рівність, суспільно-політичний конфлікт, політична система суспільства.

Summary

Liasota A. Ye. Gender aspects of political stability of society. – Article.

After gaining independence, Ukraine declared its course for integration into the European community. This involves the implementation of the principles of gender equality in all spheres of public life. Over the years of independence, a certain legislative and institutional framework for the implementation of gender policy has been formed.

The scientific interest and relevance of the research are related both to real socio-political processes and to theoretical prerequisites, in particular to the formation of a gender approach in political science. However, there remains a need for work specifically devoted to a comprehensive analysis of problems that require further improvement to achieve de facto gender equality and ensure political stability and sustainable development of the country.

The system of gender relations acquires particular importance in conditions of political instability and social tension. Involving women in political processes, overcoming discriminatory practices, and incorporating gender aspects into security policy, economics, and lawmaking contributes to the formation of more inclusive and sustainable political systems, increasing the legitimacy of government, and reducing the risks of conflict. The author gradually proves that the impact of gender equality goes far beyond women's rights, encompassing economic development, political stability, social cohesion, and international security.

According to the author, it is important to understand that gender policy is not a one-time set of measures, but a dynamic process that requires constant analysis, updating, and response to new challenges, including those that arise as a result of crises, conflicts, or transformational processes in society.

The author concludes that gender policy is one of the key factors in ensuring political stability in modern states. The significance of gender policy goes beyond the struggle for equality between women and men, becoming a system-forming element of sustainable democratic development, effective governance and social cohesion.

Key words: gender policy, gender equality, socio-political conflict, political system of society.

Дата надходження статті: 03.11.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 30.12.2025